

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanе za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., — po pošti prejemanе pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 25. decembra 1891.

Sedanji politični položaj in Slovenci.

IX.

Zjedinjena levica je poslednje mesece vedno tiščala v grofa Taaffeja, da bi poklical, kacega njenih pristašev v ministerstvo. Po nemško-liberalnih glasilih so se tudi vedno čitale jednake želje. Po malem se je pretilo, da ne bodo popirali vlade, če se jim ne izroči kak ministerski sedež. Večkrat so se širile po listih novice, da odstopi ta ali oni minister in se nadomesti s tem ali onim levičarjem, ali pa da se imenuje še jeden minister brez portfelja. S tem so pa le opominjali grofa Taaffeja, kaj naj stori. Vlada je pa dolgo ostala za vse te želje slepa in gluha. Grof Taaffe je menda čutil, da bi vsaka vladna prememba bila v škodo sedanjemu vladnemu sistemu. Levičarji v ministerstvu bi nikakor ne bili marionete, temveč bi močno vplivali na vladanje. Tega se je bilo tembolj bati, ker bi vsak levičarski minister našel v ministerstvu samem že somišljenike. Tako se minister Gautsch po svojem mišljenju dosti ne loči od Plenerja, pa tudi dva druga ministra pri vsaki priložnosti kaj rada pokažeta svoje nemško srce. Velika ovira uresničenju levičarskih želja bili so pa Poljaki, ki so odločilen faktor v našem parlamentarnem življenju. Poljski poslanci nikakor prav ne zaupajo levičarjem. Boje se tudi, da bi, ko bi levica se utrdila, popolnoma nepotrebni ne postali. Kot dobri politiki namreč vedo dobro preračuniti, da je še vedno levičarska večina mogoča, samo tega je treba, da levica vodi volitve in se nemško-liberalna in nemško-nacijonalna stranka zjedinita in okrog sebe zbereta še nekaj jednakomislečih drugih elementov. V tem oziru je pomenljivo, kar je nedavno govoril v državnem zboru upokojeni dvorni svetnik Lienbacher. Priporočal je osnovo velike nemške stranke proti Slovanom in dal razumeti, da bi se pridružil taki stranki on s svojimi somišljeniki. Torej celo nekaj nemških konservativcev je pripravljeno prestopiti v levičarski tabor, če le zjedinjeni levici zopet zasije solnce sreče. Poljaki bi pa tudi radi še kakega

svojega pristaša vrinili v ministerstvo in so zatorej tudi z vsemi močmi ovirali vstop levičarjev v sedanjo vlado.

Pri taci^h okoliščinah bi se želje levičarjev ne bile izpolnile še tako hitro, ko bi levica ne bila dobila nove pomoči in sicer od Mladočehov. V državnem zboru sta Vašaty in dr. Edvard Gregr govorila tako, da se je znatno pomanjšalo upanje, da bi Mladočehi mogli kedaj postati sestavni del kake večine. Posebno dr. Gregr je govoril tako, da tako ne sme govoriti noben avstrijski patrijot. Hujskal je Čeh^e proti državi s tem, da je z umetnim sestavljanjem števil^k dokazoval, da Češka razmeroma k davkom, katere plačuje, veliko premalo dobi od države. Kdor bi njegov govor bil čital, in mu ni znano, kako se dajo številke zavijati, bi bil mislil, da se vse druge avstrijske kronovine žive le od milosti Češke, in da je Češka zares že do skrajnosti izmolzena. Da tak govor ni pripraveⁿ pripraviti sprave mej avstrijskimi narodi, je čisto naravno. Pa še nekaj hujšega je povedal, žalil je celo vladajčo rodbino, pripovedujoč, da bi Čehi gotovo ne bili izvolili Habsburžanov za svoje kralje, ko bi bili vedeli, kako se bode jim pozneje godilo. Tako kakor je govoril dr. Gregr še Košut ni nikdar govoril. Ko bi bil tako govoril kdo izvan parlamenta, moral bi se zagovarjati pred sodiščem zaradi veleizdaje. Najhujše je pa bilo to, da se mej Mladočehi ni našel mož, ki bi bil dr. Gregra odločno zavrnil. Dr. Herold je res skušal popraviti, kar je dr. Gregr spridil, ali jako nesrečno. Ko bi bil moral odločno izreči, da njegova stranka obsoja dr. Gregra izjave, je pa le skušal jih nekako blažje raztolmačiti. Res je naglašal patrijotizem češkega naroda, ali njegove besede niso mogle napraviti nobenega utisa, ko se ni odločno izrekel, da mladočeška stranka ne odobrava Gregrovih besed, in sploh neče več hoditi z njim. Nam se dozdeva, da je dr. Herold s svojim govorom več pokvaril nego koristil. Saj je marsikdo prečitavši njegov govor celo mislil, da dr. Herold v srcu ravno tako misli, kakor dr. Gregr, samo ne upa se tako naravnost povedati. Če so Mladočehi hoteli popraviti dr.

Gregra govora slabi utis in preprečiti slabe posledice, ki bi jih utegnil ta govor imeti, morali bi bili dr. Gregra izključiti iz kluba. Posebno je pa žalostno to, da dr. Gregru prihajajo s Češkega zaupnice, kar kaže, da se češki narod še ni dosti streznil. Mi sicer vemo, da tem zaupnicam ni pripisovati prevelikega pomena, kajti ne ve se, koliko oseb tiči za takimi zaupnicami. Večkrat jo skuje in pošlje le par agitatorjev. Jako dobro orožje so pa slovanskim nasprotnikom, kajti kričali bodo sedaj, da ves češki narod misli jednako kakor dr. Gregr in črnili bodo sedaj lahko avstrijski patriotizem avstrijskih Slovanov.

Vašatyjev, posebno pa Gregrov govor, bila sta voda na nemško-liberalni mlin. Boljših zaveznikov si nemški liberalci niti misliti ne morejo, nego sta jim Vašaty in Gregr. Levičarji porabili so to priložnost in napeli vse sile, da vrinejo v ministerstvo vsaj jednega svojih pristavev. Taaffe se jim sedaj ni mogel več toliko upirati, ko je videl, da je vedno manj upanja, da se Mladočehi spametujejo. Privolil je, da vstopi jeden levičar v ministerstvo kot minister brez portfelja. Mladočeški listi seveda oporekajo, da bi bili Mladočehi to zakrivali, češ, pogajanja mej levico in Taaffejem so se že prej vršila. Skušnja pa nas uči, da mladočeška glasila niso posebna resnicoljubna. Mi ne trdimo, da tudi poprej mej levičarji in vlado ni bilo nikakih posvetovanj. Ali vsa prejšnja posvetovanja bila so brez uspeha, kar se je jasno videlo iz velike potrnosti, ki se je videla v levičarskih glasilih. Ravno tako bi tudi sedaj levičarji še morali čakati, ko bi dr. Gregr jim ne bil s svojim govorom prihitel na pomoč.

Vladna in pa levičarska glasila zatrjujejo, da vstop jednega levičarja brez portfelja v ministerstvo ne bode imel nobenega vpliva, mi smo že omenili, da se s tem ne strinjamo. To je prvi korak k levičarski politiki. Kdor bi sodil, da se bode levica s tem zadovoljila, ne pozna liberalne stranke. Glasilo štajerskih liberalcev je tudi že odkritosrčno povedalo, da s tem levica ne bode zadovoljna. Pred vsem se mora odstraniti deželni predsednik kranjski in pa jezikovne naredbe o rabi slovenščine pri sodiščih. Želje graškega lista se seveda ne bodo izpolnile takoj, ali polagoma je pa vse mogoče, če se položaj zopet ne preobrne. Kmalu bomo videli, da bodo vladni ukazi in naredbe dobile nekako levičarsko barvo, ki se bode vedno bolj videla. Prevrata se ne bode hitro vršil, temveč polagoma, tako, da niti prav vedeli ne bomo, kdaj se je nehala sedanja vladna sistema in stopila levičarska v veljavo. Levica je preveč prekanjena, da bi s preneagljenostjo vse pokvarila.

Jedino upanje je sedaj, da bodo previdnejši Mladočehi spoznali, da dosedanja politika ni prava. To spoznanje se je že začelo, ali žal, da do sedaj zmerni elementi nimajo še dovolj odločnosti. Jediní Masařyk je že nekajkrat z vso odločnostjo povedal, da je on za drugačno politiko. Nedavno je ta mož na nekem volilnem

shodu razvil program, ki je ravno nasproten programu dr. Gregra in njegovih ožjih sômišljenikov. Mislimo pa, da se z Masařykom strinjajo vsi tako imenovani realisti. Pa tudi mořje, ki so bili nekđaj v staročeškem klubu, gotovo ne odobravajo politike čeških radikalcev. Ti elementi pa imajo večino v mladočeškem klubu, treba je le, da se ohrabrijo, in odločno pokařejo, da nočejo več hoditi za Vašatyjem in Gregrom. Če se poslednja dva mořa ne bodeta hotela upogniti mnenju večine, naj je pa izključijo iz kluba. Nadejamo se, da je baš s svojim govorom dr. Gregr daljši razvoj stvari le pospešil. Vsaj govori se, da so že sedaj bili v mladočeškem klubu burni razgovori. Najbrž pa pri tem ne bode ostalo, vsaj že čast zahteva od zmernejših elementov, da odvale od sebe vso odgovornost za Gregrove in Vašatyjeve izjave. Če se mladočeški klub poprime načel dr. Masařyka in jih javno prizna, bode mogoče obnovljenje prejšnje večine. Če se to zgodi, bode govor dr. Gregra imel baš nasprotno posledice, nego jih levičarji pričakujejo. Sedaj ima še vedno odločitev o bodoči notranji avstrijski politiki mladočeški klub v rokah. Če nastopi pravo pot, še vse lahko popravi, kar je dosedaj zakrivil. Ali dolgo ne bodo več razmere tako ugodne. Če levica dobi zopet moč v svoje roke, ne bode se ji dala z lepo izviti. Zato naj Mladočehi še o pravem času popravijo svoje napake, da ne bode prepozno. Pomislijo naj, da jih bode narod preklinjal, če njegovim nasprotnikom pomagajo do gospodstva, če tudi jih sedaj obořava.

Ljuba Jurec

Ljudske šole.

Govor poslanca Franja Šukljeja v državnem zboru.

Častita gospôda!

Pred kratkimi urami se mi še sanjalo ni, da bodem govoril v tej debati, najmanj pa kot generalni govornik v imenu mnogih vpisanih govornikov. Da so baš mene izbrali, kar je vsekako nenavadna čast za-me, je morda nekaj več nego samo naključba, in velik list, prvo glasilo levičarjev, je danes morda prav imel, da jaz mej svojimi narodnimi sotovariši v parlamentu gledé narodnosti gojim najzmernejše nazore. (Prav res! na desnici.) Ravno zaradi tega so me morda izbrali, da vzlic temu mišljenju (Odobranje na desnici,) vzlic zmernosti (Živahno odobranje na desnici) v imenu razžaljene narodnosti (Ponovljeno živahno odobranje na desnici) in v imenu našega svetega pravnega prepričanja odgovorim na besede, katere smo včeraj slišali z vladne klopi, na besede, o katerih lahko rečem, da jih Slovenci nismo pričakovali, tem manj pa še od te vlade zaslužili. (Odobranje na desnici.)

Gospôda moja! Prizadeval si bodem, biti kolikor mogoče miren, prizadeval si bodem tembolj, ker je včeraj gospod minister govoril z veliko in ne utemeljeno, rekel